

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÜNNEPE ALKALMÁBÓL

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND TISZTIKERESZTJE POLGÁRI TAGOZATA kintüntetést vehetett át
DR. LEBOVITS IMRE, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának nyugalmazott főigazgatója;

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND LOVAGKERESZT kintüntetésben részesült
DR. EPERJESSY ERNŐ bibliográfus,
DR. FODOR PÉTER, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója.
VAJDA ERIK, az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár nyugalmazott osztályvezetője;

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG EZÜST ÉRDEMKERESZT kintüntetésben részesült
NÉMETHY TIBORNÉ, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár gazdasági vezetője;

SZINNYEI JÓZSEF-DÍJAT kapott

DR. BELLÉRNÉ HORVÁTH CECÍLIA, a celldömölki Kresznerics Ferenc Városi Könyvtár igazgatója.
BENICZKY PÉTERNÉ, a Kodolányi János Főiskola könyvtárának vezetője.
ELEKES EDUÁRDNÉ, az Illyés Gyula Megyei Könyvtár igazgatója.
DR. JÓNÁS KÁROLY, az Országgyűlési Könyvtár munkatársa.
DR. MURÁNYI LAJOS, szakíró. a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának munkatársa.
DR. PLIHÁL KATALIN, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa;

SZÉCHÉNYI FERENC-DÍJBAN részesült

DR. GERŐ GYULA, a Könyvtáros folyóirat nyugalmazott főszerkesztője.
SZALAI ÁGNES, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár zenei gyűjteményének nyugalmazott vezetője.
UNGVÁRY RUDOLE, az Országos Széchényi Könyvtár nyugalmazott munkatársa;

WLASSICS GYULA-DÍJAT kapott

NAGY BERTALANNÉ, az abádszalóki Ember Mária Könyvtár vezetője.
SOLITNÉ RADNICS MAGDOLNA, a szigetszentmiklósi Városi Könyvtár és Intézményei igazgatója.
C. SZALAI ÁGNES, a Veszprém Város Művelődési Központ és Könyvtár igazgatóhelyettese.
ZIEMBICZKI ERZSÉBET ÁGNES, a csepregi Petőfi Sándor Művelődési. Sportház és Könyvtár igazgatója;

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE kintüntetésben részesült

HUSZÁR ERNŐNÉ DR. VESZPRÉMI HEDVIG, a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatója;

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ARANY ÉRDEMKERESZTET kapott

MASTALÍR ERNŐNÉ DR. ZÁDOR MÁRTA, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatója;

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG BRONZ ÉRDEMKERESZT kintüntetésben részesült

HARALYI ERVINNÉ, a Budapest II. kerületi Földes Ferenc Kereskedelmi Szakközépiskola könyvtáros szaktanácsadó tanára.
SURÁNYI BÉLA, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár osztályvezetője;

TREFORT ÁGOSTON-DÍJBAN részesült

DR. HORVÁTH JÁNOSNÉ, a Szegedi Tudományegyetem Bolyai Intézete könyvtárosa.

A KINTÜNETETT KOLLÉGÁKRA BÜSZKÉK VAGYUNK, KINTÜNETETÉSÜKHÖZ SZÍVBŐL GRATULÁLUNK!

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

14. évfolyam 9. szám

2005. szeptember

Tartalom

Könyvtárpolitika

Bartos Éva: Hivatása könyvtáros	3
Nagy Dóra: Milyenek a könyvtárosok?	9

Fórum

Monok István: Mindörökké Uriel	19
Hegyközi Ilona: A könyvtári rendszer stratégiai fejlesztése	25

Műhelykérdések

Pegán Anita: Szekszárdon júliusban	27
A helyismereti könyvtárosok XII. országos tanácskozása	
Monostori Imre: Kortárs magyar írók, kortárs magyar alkotások és a könyvtár	36
Bényei Miklós: Gondolatok a helyi irodalmi értékek könyvtári számbavé- teléről	47

Perszonália

Poprády Géza: Óvári Sándor (1920–2005)	54

Könyv

Mezey László Miklós: A magyar könyvgyűjtő kalauza	57

From the contents

Éva Bartos: His/her profession: librarian (3);
Dóra Nagy: Librarians' image literature and films (9);
Imre Monostori: Contemporary Hungarian literature in the library (36);
Miklós Bényei: Thoughts on local literature (47)

Cikkeink szerzői

Bartos Éva, a Könyvtári Intézet mb. igazgatója; *Bényei Miklós*, egyetemi docens;
Hegyközi Ilona, a Könyvtári Intézet osztályvezetője; *Monok István*, az OSZK főigazgatója;
Monostori Imre, a talabányai József Attila Megyei Könyvtár igazgatója;
Nagy Dóra, könyvtáros, tanár; *Pegán Anita*, az Országgyűlési Könyvtár osztályvezetője;
Poprády Géza, az OSZK ny. főigazgatója

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Kenyéri Kornélia, Poprády Géza**

Szerkesztik:

Mezey László Miklós és Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;

Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Dippold Péter**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Freier László**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta a

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Nemzeti Kulturális Alapprogram

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4440 forint. Egy szám ára 370 forint

HU-ISSN 1216-6804

Hivatása könyvtáros*

Bizonyára sokan felismerték a teremben ülők közül, hogy a címül szolgáló egyszerű kijelentést – mint vándorgyűlési vezérfonalat és mint előadáscímet is – kölcsönvettük a Pest Megyei Könyvtár és az akkori KMK egy 1978-as kiadványáról. Úgy gondoltuk, hogy mivel húsz év után most újra Pest megye vendégei vagyunk, talán nem veszik zokon tőlünk ezt a plágiumot. A címén kívül még sok egyéb értéke is volt ennek a kötetnek, szerintem ez indította el a könyvtáros társadalmat egy önfeltáró, önismereten alapuló, identitáskereső gondolkodásmód felé.

Kis szakma a miénk – szoktuk mondani. Sokan vagyunk vagy kevesen?

A némiképp kerekített statisztikai adat¹ így szól: kilenc és fél ezer ember dolgozik könyvtári munkakörben, a települési, szak- és munkahelyi, nyilvános és nem-nyilvános könyvtárakban. A népesség egy ezreléke. Egy kisvárosnyi ember: Kunszentmártont éppen meg tudnánk tölteni. Ha a könyvtárak számához (3600), főleg ha a szolgáltatóhelyek számához (5400) viszonyítjuk, akkor már nem olyan megnyugtató a helyzet (különös tekintettel arra, hogy több száz fős nagy könyvtárak is vannak közöttük).

A teljesség kedvéért számításba kell még vennünk mintegy 1700 főfoglalkozású könyvtáros-tanárt, akik közel 4 és fél ezer iskolai könyvtárban tevékenykednek.

Ez a szám, természetesen, folyamatos változásban van, hiszen nyugdíjazással, illetve pályaelhagyással évente átlagosan mintegy 400 fő távozik közülünk. Ezt a hiányt éppen csak hogy fedezi a felsőoktatásban évente végző kb. 350 fő, akiknek egy része – mint tudjuk – nem a könyvtáros pályát választja.

Ennyit a számokról, és most beszéljünk a könyvtárosról!

Ha ezt a szót kimondjuk, azonnal a kódexek iniciáléiból ismert tekintélyes szerzetesek, szecessziós hangulatot árasztó frivol könyvtáros kisasszonyok, esetleg a közelmúltból (az '50-es évek) viharkabátos, kerékpáron a vidéket járó hős férfiak jelennek meg lelki szemeink előtt, de tetszés szerint vizionálhatunk mesélő nagymama típusú, vagy akár XXI. századi modern robot-könyvtárost is. A panoptikum gazdagítható, bővíthető. Ha a képi megjelenítéstől elszakadva inkább funkcionálisan szemléljük a kérdést, akkor megállapíthatjuk, hogy a hajdani tudós könyvtáros mára jelentősen megváltozott, inkább tudományosan képzett könyvtári alkalmazottá, főhivatású, professzionalista, egy szakterületre, sőt annak valamely szektorára szakosodott értelmiségivé vált. A hosszú folyamatban az eredeti *könyvtáros* kifejezés fokozatosan gyűjtőfogalommá tágult, mindig magába foglalva az összes korábbi és az új, a konkrét feladatvégzést pontosabban megjelölő megnevezéseket is, mint feldolgozó, tájékoztató, informatikus, zenei könyvtáros, területszolgálatos stb. Így azután ezek az elnevezések a *rész* viszonyát mutatják az *egész*hez.

* Elhangzott az MKE 37. vándorgyűlésén, Gödöllőn, 2005. július 21-én.

Gyakran megfogalmazódik az is, hogy a *könyvtáros* megnevezés valójában már divatjamúlt, túlhaladott, „megkövesedett” elnevezés. A tevékenységet jobban kifejezné, bár kissé körülményesnek tűnik, az *információs szakember, dokumentációs szakember, információmenedzser, információközvetítő, mediátor* stb. terminológia. A felsőoktatásban viszont az *informatikus* jelzővel kibővített *könyvtáros* elnevezést szeretnénk véglegesíteni. Látható tehát, hogy nevezhetjük szakmánkat sokféleképpen, mindegyik alkalmas és jogos lehet, de mindennapi használatra – én azt mondom – maradjon meg továbbra is nemes egyszerűségében a *könyvtáros mint metafora*.

Az elnevezés kérdését könnyen megoldottuk, de vajon leírható-e és hogyan írható le manapság szakmánk lényege? Itt most a *könyvtáros pályakép* lényegének megragadásához érkezünk el. Mi teszi ma a könyvtárost, a könyvtárosságot? A könyv, a könyvtár, a könyvtárhasználó? Mindez együtt? Mindezek viszonya a könyvtárhoz? Ezen a ponton legszívesebben Örkény Istvánnak az élet értelméről írott örökbecsű egypercesét idézném, de már annyiszor hivatkoztam rá, hogy most csak félve teszem. Egyébként mindig segít, amikor hajlamosak vagyunk szem elől téveszteni a lényegét.

*„Ha sok cseresznyepaprikát madzagra fűzünk, abból lesz a paprikakoszorú.
Ha viszont nem fűzzük fel, nem lesz belőlük koszorú.*

Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. De mégse koszorú.

*Csak a madzag tenné? Nem a madzag teszi. Az a madzag, mint tudjuk,
mellékes,*

Harmadrangú valami.

Hát akkor mi?

*Aki ezen elgondolkodik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak
összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a
nyomára.”*

Próbáljunk az intellemnak megfelelően helyes irányban haladni mi is gondolatban. A könyvtártípusok és a könyvtári munkakörök sokfélesége igen megnehezíti az *általános* elvek, értékek, követelmények megfogalmazását. Induljunk ki talán abból, hogy a könyvtáros szakma az egyik legrégebbi értelmiségi foglalkozás. Évszázadokon át csak a legműveltebb személyiségek vállalkozhattak rá. A könyvnyomtatás általánossá válása hozta magával a könyvtárosok számának növekedését, illetve a foglalkozás pályaképeinek kialakulását. Ez a pályakép a könyvtári egységek kezelni tudását, azaz begyűjtését, feldolgozását és használatba adását szabta meg követelményként valamikor a XIX. század elejétől. Ez a pályakép meglehetősen egységet mutatott a különböző országokban. A pályaképek differenciálódása a II. világháborút követően indult meg, és tart napjainkban is. De a begyűjtés, feldolgozás, illetve az őrzés és közreadás mozzanata ma is meghatározó elemek.

A könyvtáros szakma a hazai és a nemzetközi szakirodalom szerint egyaránt a változások korát éli, és még mindig nem igazán érzik a szakmabeliek, hogy hol lesz a vége ennek a folyamatos átalakulásnak. Változásokat indukált egyrészt az új információs technológia, másrészt a Kelet-Közép-Európában lezajlott politikai rendszerváltás miatt új alapokra helyezett gazdasági környezet². Itthon a könyvtári

törvényben megfogalmazott új vonások, a könyvtári intézményrendszerben tapasztalható változások, a kommunikációs és információs technológia fejlődése és a mindennapi életünkben zajló demokratikus fejlődési folyamatok jelentenek új kihívásokat a több évszázados múltú szakma számára, hogy helyét, szerepét – a megváltozott körülmények között – adekvát módon határozza meg.

A könyvtáros munkájában nemcsak tevékenységének a tárgya (a dokumentum), az eszköze (a technológia) és a közreadás módja (a szolgáltatás), vagyis annak szinte minden eleme változott meg, hanem a könyvtáros részéről a munka lényegét érintő, alapvető gondolkodásbeli, szemléletmódbeli változás is szükségessé vált. Ezek a legnehezebben változtatható dimenziói személyiségünknek, úgyhogy találkozhatunk még ezzel kapcsolatban jószándékú, de aggályos felvetésekkel.

Sokakat nyugtalanít, hogy napjainkra a hagyományos és egyértelmű könyvtáros értékek – mint a lexikális tudás, a fejben lévő gazdag ismeretanyag, a széleskörű általános műveltség, a segítőkészség – mintha elvesztették volna jelentőségüket, a helyüket pedig az információtechnológiai jártasság, az információszervezés, egyfajta üzleti–vállalkozói szemlélet vette át, miközben a könyvtáros birodalma is a végtelenségig szélesedett, nehezen uralható és ellenőrizhető információrengeteggé vált. Nem csoda tehát, ha ezek a változások világszerte megrendítették a könyvtárosok szakmai identitását, biztonságérzetét, és megindult az önazonosság visszaszerzésére, stabilizálására irányuló szakmai törekvés.

A 2002-es év folyamán a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma – akkor még – Könyvtári Osztálya, a könyvtáros szakmai szervezetek és a Könyvtári Intézet által kezdeményezett regionális vitafórumok keretében jó kérdéseket, a legfontosabb kérdéseket fogalmazták meg szakmánk helyzetére, állapotára, nehézségeire és jövőjére vonatkozóan. Ezekre a kérdésekre igyekszünk a helyes és előrevívő válaszokat is megadni, s ezt követően a szükséges intézkedési javaslatokat megtenni. Ezt a munkát koordinálja a „Könyvtáros pálya” stratégiai munkabizottság, mely a 2003–2007-es időszakot átfogó magyar könyvtárügy stratégiájában³ a IV. fejezet megvalósításán munkálkodik. Megtiszteltetés számomra, hogy a plenáris ülésen e bizottság koordinátoraként szólhatok.

A különböző felmérések, vizsgálatok, adatok és elemzések, tanulmányok, publikációk alapján e stratégiai fejezet megvalósításához négy kérdéscsoportban összegeztük a könyvtáros pálya alapkérdéseit, amelyek természetesen összefüggnek és determinálják egymást.

A könyvtáros tudásanyaga, műveltség tartalma, megfelelő személyisége, magatartása lényegében a *pályára való felkészülés*, azaz a *képzés végeredménye*, mintegy célja, ugyanakkor a *pályán való eredményes működésnek* pedig előfeltétele, eszköze. A pályán való működés hatékonysága, eredményessége, sikeressége meghatározza a könyvtárosok *önértékelését*, és természetesen befolyással bír a *külső, a társadalmi megítélés* alakulására is. E megítélés visszahat a könyvtáros pálya vonzóbbá tételére, azaz kihat arra, hogy kik, milyen körből, milyen elhivatottsággal választják majd ezt a hivatást, milyen alapossággal készülnek fel a pályára. Minden mindennel összefügg, ezért nagy az esélye, hogy ha bármelyik fent említett csomópontban a pozitív hatások kerülnek túlsúlyba, akkor egy felfelé tartó, ugyanakkor nagy a veszélye, hogy ha viszont a negatív elemek dominálnak bármely ponton, akkor egy lefelé tartó spirális folyamatot indíthatnak be.

A feladat tehát az, hogy a könyvtáros pálya mindezen fontos csomópontjain egyidejűleg a pozitív elemeket, hatásokat tudjuk erősíteni.

A *pályára való felkészülés* témaköréből most csak egyet, a talán legdöntőbb elemet, a könyvtáros képzését emelem ki. A bolognai folyamatba hazánk is bekerülvén ismét itt az alkalom, hogy megfogalmazzuk a magyar könyvtárosképzés jövőjére vonatkozó szakmai elképzeléseket, szembesítve egymással a felsőoktatás, azaz a tanszékek és a szakma, vagyis a könyvtárak szempontjait, valamint a használók elvárásait, érdekeit és szükségleteit. Komoly szakmai sikerként könyvelhetjük el, hogy az új, többciklusú lineáris képzési rendszerben *direkt bemenetű, háromlépcsős informatikus könyvtáros képzést* biztosít számunkra az új törvény. Ami a képzés feltételeit, körülményeit illeti, reméljük, hogy a felsőoktatási intézmények által sokadszorra újból kidolgozott szakalapítási és szakindítási kérelmek elbírálásakor egyidejűleg mód nyílik a jelenlegi 13 könyvtáros tanszék tevékenységének, személyi feltételeinek, infrastruktúrájának, képzési formáinak, az adott képzőhelyeken megszerezhető diplomák értékének összemérésére és megnyugtató kiegyenlítésére is.

A *könyvtarospályán való működés* elemzése és vizsgálata sokrétű feladatot jelent, a tapasztalatok szerint ez a terület nem tartozik szakmánk erősségei közé. Itt szeretném megjegyezni, hogy értelmezésem szerint *a könyvtáros a könyvtár legértékesebb része*, aki a jelenleginél sokkal több törődést és figyelmet érdemelne! Hogy egy most divatos reklám elferdített szavaival éljek, úgy érzem „minden könyvtáros szeretne egy kicsit állomány lenni...”, azaz legalább annyi érdeklődést, gondoskodást, odafigyelést kapni, mint maga a gyűjtemény.

Folyik az ide tartozó kérdések feltárása: például, hogy

- a munkahelyek milyen követelményeket, szakmai elvárásokat fogalmaznak meg a könyvtárossal szemben (beosztás, munkakör), ehhez képest milyen munkafeltételeket kínálnak az intézményekben (infrastruktúra, egészséges munkavégzés, egzisztenciális és szociális biztonság, kulturális és szociális kedvezmények, jogorvoslati lehetőségek);
- milyen kompenzációs és ösztönző tényezők motiválják a könyvtárosok igényes és magas szintű munkavégzését (bérezés, előmeneteli rendszer, jutalmazás, kitüntetés), ez utóbbival kapcsolatban említtem, hogy a szakma régi vágya teljesült az évente 10 főnek odaítélhető Bibliotéka-emlékérem létrehozásával;
- a könyvtárakban megindult minőségbiztosítási tevékenység keretében fontos eszközökhöz jutunk (pl. teljesítménymérés, minősítési rendszer, belső kommunikáció formái) mind a munkavállaló, mind a munkáltató objektívitásának biztosítása érdekében.

A könyvtáros pálya összes egzisztenciális, munkaügyi, egészségügyi, szociális kérdései (talán) mind méltó megoldást nyerhetnének a várva várt *közszolgálati reform* keretében, az egységes közszolgálati kerettörvény megszületésével.

Az egységes kerettörvény hatálya alá tartozás egyébként nagyot lendíthetne szakmánk presztízsén is, előmozdítaná mind *a belső, mind a külső megítélés* vélt vagy valós nehézségeinek megoldását. Ne hallgassuk el még ebben az ünnepélyes pillanatban sem, hogy léteznek bizonyos megosztó tényezők, amelyek nehezítik az egységes szakmai közvélemény kialakulását, megszilárdulását (ilyenek például

a képzőhelyek, képzési formák, vagy a munkahelyek, munkakörök hallgatólagos hierarchiája, vagy a közalkalmazotti és a vállalkozói szféra eltérő feltételrendszeréből adódó feszültségek). Szerencsére ezzel szemben dominálnak az egységesítő tendenciák, a szakmai szervezetek, szakmai fórumok, az országos és a helyi szak-sajtó, az elektronikus levelezőlisták és portálok stb., amelyek teret biztosítanak a szakmán belüli kommunikációnak, a konstruktív vitának, a vélemények összehangolásának.

A külső megítélés kérdését tekintve nem tartozom azok közé, akik kétségbeesnek a különböző megbízhatóságú és színvonalú közvélemény-kutatási eredmények olvastán. Főleg, mivel azt tapasztalom, hogy a hozzánk képest sokkal fejlettebb könyvtárüggyel bíró országok könyvtárosainak kedélyét is ugyanilyenek borzolják. Jobban hiszek egy soktényezős (beleértve a fenntartót, a tényleges és potenciális használói kört, a helyi társadalmat,) és differenciált társadalmi megítélési szempontrendszer kidolgozásában, a könyvtári PR-tevékenység egyidejű erősítésében, kiterjesztésében a társadalmi vélemények hatékony befolyásolási eszközeként. Persze figyelünk kell minden kritikai, de megerősítő jelzésre is; fontos üzeneteket kaphatunk a szociológiai felmérésekben feltárt, a szépirodalmi alkotásokban megjelenített, a sajtófigyelés, a médiaelemzés révén felismert könyvtároskép-változásokról, de elszántaknak kell lennünk e vélemények változtathatóságának kérdésében is.

Végül *a könyvtáros tudásanyagának, műveltség tartalmának meghatározása* – figyelembe véve egyrészt történeti és nemzeti hagyományainkat, másrészt a XXI. század küszöbén ismert műveltségelméleteket – a legkomolyabb és legelvonatottabb elméleti kérdés. Milyen ismeretanyag, kompetenciáknak, képességeknek legyen birtokában a könyvtáros? Mi az igazán fontos a szakmánkban: a tudás vagy az alkalmazni tudás? Még érthetőbben fogalmazva: a műveltség vagy az intelligencia? Létezik-e tudás műveltség nélkül? Ha a tudás világának végső alapját tények alkotják, és a tényekre vonatkozó ismeret adatként tárolható, akkor a legfőbb tudnivaló az adatbázisok és információtovábbító rendszerek kezelési szabályzata. Ez minden további nélkül elsajátítható, az elsajátításában nyújtott teljesítmény ellenőrizhető anélkül, hogy a tények és eljárások értelmére kérdeznénk. De az információ önmagában csak az értelem-összefüggéseiből kiragadott, kulturális kontextusától elvonatkoztatott tudás. A modern humanizmus műveltségisményében viszont a különböző elemek a világkép egészének összefüggésében nyerik el értelmüket, és a tárgyi ismeretek a személy képességeinek és erényeinek kiművelését szolgálják. A tudás iránti elkötelezettséget és a tudásunk minőségéért rájuk háruló felelősséget szellemi autonómiánk nélkülözhetetlen vonásának kell tekintenünk.

Ezeknek a dilemmáknak a feloldására, de legalább enyhítésére – amelyek más tudás- és műveltségközvetítő szakmákat is ugyanígy foglalkoztatnak – nagy számban találunk a könyvtári szakirodalomban átgondolt és érvekkel bőségesen alátámasztott kompetencia jegyzékeket, de népszerűek a bűvös számokra építő ún. kiskáték is (a könyvtáros öt, hat, hét, nyolc stb. alapértéke). Részletezésük helyett csak azt emelném ki, hogy közös vonás bennük a harmóniára, a dolgok helyes egyensúlyára való törekvés. Hogy a művelt könyvtáros eszményében az önkiteljesítés, az egyéniségkimunkálás „modern” követelménye békésen férjen meg az alázat, a szolgálat, a kötelességteljesítés „hagyományos” követelményeivel. Hogy az előzőek-

ben említett *művelt vagy intelligens* könyvtáros választhatósága helyett a kiegyensúlyozottság jegyében a *művelt és intelligens* együttes kívánalma fogalmazódjék meg. Legyünk mi az az új műveltségi elit, amely – Nyíri Kristóf filozófus szavai szerint – a könyvek világában való otthonos tájékozódását a komputerkorszakban is megőrzi.

És e „kettős kívánalomhoz” még egy harmadik harmóniaelem járul: az *etikusság*. Az egyre szaporodó mennyiségű, sokszor ellenőrizhetetlen eredetű és minőségű információ, dokumentum és tartalom összegyűjtése és szétsugárzása megsokszorozza a könyvtáros felelősségét is, akit a munkafolyamatokban gyakorta csak belső értékrendje vezérel. Hiszen nincs és nem is lehet mindenre frott szabály még a mi, átlagon felül szabályozott, egységesített, standardizált szakmánkban sem!

Ákár hiszik, akár nem, a könyvtárosi hivatással kapcsolatos kérdések ma világszerte elsősorban a szakmai etikai kódexek megteremtése körül csoportosulnak. A szakma az egész világon biztos tájékozódási pontot, mércét, vezérfonalat keres. Felerősödött az igény, hogy szakmai konszenzuson alapuló etikai kódex formájában, jog alatti szinten rögzítsék az értékközvetítői szerepkör vállalásával járó magatartás követelményeit, a felelősség és elkötelezettség kívánalmait, valamint a könyvtárban történő információkezeléssel összefüggő valamennyi egyezményes jog betartásának és betartatásának követelményeit. Már egy éve – tökéletes szinkronban a világgal – mi is ezen dolgozunk. Ezt a munkát végezzük majd itt és most, a vándorgyűlésen is.

JEGYZETEK

- 1 Könyvtári statisztika 2003. Szerk. Somogyi József. Bp., Könyvtári Intézet, 2004.
- 2 Tóth Máté: A könyvtáros szakma az ezredfordulón – nemzetközi kitekintés. = Könyv. Könyvtár, Könyvtáros, 2002. 5. sz.
- 3 A könyvtári terület stratégiai céljai 2003-2007 között: http://www.ki.oszk.hu/könyvtári_stratégia

Bartos Éva